

TISDAG 14 JUNI 2005

Tänkt tankning | I ett framtida militärmuseum i Strängnäs kan tankning av stridsfordon utgöra ett inslag.

Illustration: MIKAEL SUNDBERG

En militär framtid i Strängnäs

Idén om ett modernt militärmuseum i Strängnäs är mycket intressant, menar ett antal engagerade medborgare med koppling till Strängnäs.

Den välkända Guide Michelin har ett finurligt sätt att värdera sevärdheter. En trestjärnig sevärdhet definieras där som värd en resa i sig, en tvåstjärnig beskrivs som värd en omväg och enstjärniga sevärdheter som bedöms som värda att titta om man ändå är där. Utan att vara onödigt kritisk har Strängnäs stad idag varken några två- eller trestjärniga besöksmål,

Det svenska försvaret cyklade eller laddade upp med dessa i dag så ålderstigna stridsfordon. Att scenen härrör från andra världskriget avslöjar naturligtvis årtalen och affischen i bakgrunden med devisen En svensk tiger.

utom möjligen domkyrkan. Den bistra sanningen är att våra sevärdheter inte räcker till för att locka turister till Strängnäs. De uppfattas snarare som värda att titta på - om man ändå är här!

Besöksnäringen saknar med andra ord det lockbete som faktiskt är en förutsättning för annat än vilsekomna dagbesökare som "råkar" komma förbi. Denna avsaknad av verkligt attraktiva besöksmål innebär inte bara att den begränsade besöksnäring som finns i staden drabbas, utan också - och det är allvarligare - att Strängnäs aldrig får chansen att visa upp sig för stora grupper av potentiella inflyttare. Forskningen visar nämligen entydigt att turismen är en av de viktigaste "inroparna" för människor som senare väljer att flytta. Dagens turister är morgondagens Strängnäsbor. Strängnäs förlorar alltså dubbelt på avsaknaden av turistmål.

Det är bråttom

Det är i detta sammanhang som initiativet att öppna ett nytt, brett och modernt museum i Strängnäs skall ses. Nu finns möjligheten att samtidigt ge Strängnäs stad ett besöksmål värt namnet och levandegöra en viktig del av Sveriges historia - militärhistorien. Men det är bråttom, dels för att de samlingar som är knutna till P10 riskerar att skingras, dels för att lokalfrågan kräver att de olika lokala och regionala intressenter som finns faktiskt tar ställning.

Den idé som vuxit fram under det senaste halvåret är lika enkel som genial. För helt enkelt samman de stora samlingar med militärhistorisk inriktning som just nu är husvilla till ett attraktivt museum med utrymme för upplevelser (se-höra-känna-röra) för hela familjen - ett museum för alla. Ett museum som också kan vara en mötesplats för kulturhistoriska evenemang.

Museet bör bli något delvis nytt. På temat "levande historia" är avsikten att visa det svenska försvarets utveckling under 1900-talet med fokus på det invasionsförsvar som byggdes upp under det "kalla kriget" och som nu avvecklas i snabb takt. Den imponerande ansträngning som hela svenska folket gjorde - ekonomiskt och med personliga uppoffringar i form av repövningar och engagemang i frivilligförsvaret skulle på så sätt kunna visas upp både för de som var med och våra efterkommande. Vilka samlingar är det då som kan föras samman och utgöra basen för ett nytt museum som kombinerar egenskapen av ett museum för den breda publiken och studiesamlingar för de mer detaljintresserade?

Både önskvärd och möjlig

Det förslag som tagits fram av en arbetsgrupp knuten till P10:s museiförening bygger i första hand på följande befintliga museer och samlingar:
Militärfordonsmuseet (idag i Malmköping)
Pansarmuseet (idag i Axvall, mellan Skövde och Skara)

Vapentekniska museet (idag i Eskilstuna)
Södermanlands Regementes museum (i Strängnäs)
Tennfigurmuseet (nyöppnat i Strängnäs)

Långt gångna diskussioner med flera av de olika intressenterna bakom de nuvarande museerna har lett till slutsatsen att ett sammanförande av dessa till Strängnäs är både önskvärd och möjlig. Med Vapentekniska museet i Eskilstuna föreligger emellertid avgörande ekonomiska hinder kopplade till säkerhetsfrågorna som talar emot en flyttning. Är det då bara lokala intressen som ser behovet av att illustrera 1900-talets militärhistoria i allmänhet och det kalla krigets i synnerhet? Naturligtvis inte. Staten har insett att en avgörande del av vår moderna historia riskerar att gå förlorad. Tiden från andra världskriget och fram till nu - alltså det svenska totalförsvarets historia - har ett stort allmänintresse. Kulturdepartementet har därför tagit initiativ till en genomlysning av vilka åtgärder som bör vidtas för att bevara det militära kulturarvet från den invasionsförsvaresepok som

Sverige nu i snabb takt lämnar.

Statens Försvarshistoriska Museer (SFHM) har avrapporterat första delen av sitt uppdrag och lämnar slutrapport i höst. Ett museum och/eller samlingar i Strängnäs stödda eller eventuellt till och med drivna av SFHM uppfattar vi som levande alternativ i utredningsarbetet. Men, för att ta det avgörande steget krävs att också lokala intressenter - länsstyrelse, landsting, näringsliv och framförallt Strängnäs kommun tar aktiv ställning. Det handlar inte i första hand om ekonomiskt stöd - utan om moraliskt, praktiskt och hanteringsmässigt. Det handlar om en inte bara offensiv satsning utan också om en stor sådan. Därför måste Strängnäsintressena gå hand i hand för att lyckas - inte minst i relationen med Kulturdepartementet och SFHM.

Två frågor i centrum

Två frågor står i centrum för fortsatt arbete. För det första måste frågetecknen kring idén som fortfarande finns undanröjas. Från vår utgångspunkt är det utan tvekan så att ett museum som det skissas ovan har en oväntat stor potentiell attraktionskraft. Det handlar inte om ett dammig militärmuseum som visar stridsvagnar i oändliga rader utan om föremål i sitt sammanhang. Modern museiteknik möjliggör detta. Möjlighet att verkligen delta till exempel genom stridsfordonskörning, men också film och annan multimedia måste känneteckna museet.

Bakgrunden till att vi bedömer attraktionskraften som stor är att det historiska intresset i allmänhet och det militärhistoriska i synnerhet troligen aldrig varit större i Sverige. Exempel på detta intresse är den störtflod av militärhistoriskt inriktade böcker som började med Peter Englund's Poltava. Anthony Beavors Stalingrad är den senaste i raden av militärhistoriska storsäljare. Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek är en av Sveriges största bokklubbar som expanderat verksamhet och medlemsantal mångdubbelt under det senaste årtiondet. Intresset finns och Strängnäs ligger dessutom mitt i en för Sverige unik befolkningskoncentration. De museer som avses flyttas har redan idag hyfsade besökssiffror, trots lokaliseringen. Militärfordonsmuseet har 2000 besökare, Pansarmuseet cirka 8000 besökare och Tennfigurmuseet under sin tid i Dalarna cirka 15 000 besökare per år. Armémuseum i Stockholm hade drygt 22 000 besökare bara under första kvartalet 2005.

Men - det gäller att smida medan järnet är varmt. Samlingarna riskerar att skingras snabbare än man anar, eftersom P10 stänger med ovanligt kort tid mellan beslut och verkställighet vilket i sin tur innebär att mycket riskerar att gå förlorat. Vid halvårsskiftet 2006 skall allt vara tömt. Dessutom skall SFHM lägga sitt förslag till Kulturdepartementet 1 oktober i år. I god tid innan dess bör konceptet vara klart. Men den andra frågan - den om var i Strängnäs museet skall

placeras är inte avgörande. Rimligtvis bör det inte konkurrera med attraktiv och sjönära bostadsmark, samtidigt som en någorlunda central och tillgänglig placering har stor betydelse för besöksfrekvensen. Nu finns chansen att tänka efter före. Den gemensamma utmaningen borde vara att bevara historien medan den fortfarande finns gripbar, istället för att låta arkivarier och arkeologer gräva fram vårt militära kulturarv flera hundra år framåt i tiden. Det blir både dyrt och dumt - för att inte tala om osäkert och fel.

JÅL Andersson, Strängnäs,
före detta regementschef
Inge Bergqvist, Strängnäs, lokalhistoriker
Sten Elmberg, Strängnäs, fältprost
Bengt Gustavsson, Strängnäs,
före detta landshövding
Maria Kjell, Vansö, Företagarna
Henrik Landerholm, Strängnäs,
rektor för Försvarshögskolan
Catharina Larson, Strängnäs,
Hotell Rogge
Dag Lundin, Strängnäs, tonsättare
Ruth Lundström, Strängnäs,
förste bibliotekarie
Hans Norlén, Strängnäs, hovintendent
Jan Persson, Fogdö, direktör, Kilenkryssset
Max Sjöberg, Mariefred, Antikrundan
Charlotta Steneskog, Strängnäs,
Stadskärneföreningen
Lars Östlund, Strängnäs, slagverkare, Strängnäs
Drum & Bugle Corps
Inger Dahlman